

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 643/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], narodeného [REDACTED], zastúpeného JUDr. Matejom Oslackým, advokátom, Jarabinková 8E, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B2-14C/60/2003 po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 45/2012 z 1. augusta 2012 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní pod sp. zn. B2-14C/60/2003 po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 45/2012 z 1. augusta 2012 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **8 000 eur**, ktoré **je** mu Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia po náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 45/2012 z 1. augusta 2012. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov, uplatňuje si priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 17 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 643/2024-12 zo 27. novembra 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a spisu mestského súdu vyplýva nasledovný stav veci:

4. Sťažovateľ je navrhovateľom v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov vedenom na mestskom súde, pôvodne na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“), ktoré bolo začaté na návrh sťažovateľa z 23. augusta 2001. Spis bol pridelený na prejednanie a rozhodnutie zákonnej sudkyňi JUDr. Jane Štepánikovej. Keďže okresný súd bol už po začatí konania vo veci dlhodobo nečinný, sťažovateľ podal proti jeho postupu ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 45/2012 z 1. augusta 2012 tak, že vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 60/2003, prikázal súdu konať bez zbytočných prietahov, sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie 1 500 eur a náhradu trov konania.

5. Zo spisu mestského súdu vyplýva, že od vrátenia spisu z ústavného súdu v auguste 2012 okresný súd do decembra 2015 vykonával predovšetkým úkony týkajúce sa ustanovovania znalcov, komunikoval so znalcami a vyzýval odporkyňu na predloženie dokumentov potrebných na vykonanie znaleckého posudku znaleckou organizáciou. Uznesením z 27. mája 2013 uložil odporkyni poriadkovú pokutu pre nepredloženie dokladov znalcovi, ktorú Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zrušil uznesením z 30. apríla 2014. Uznesením z 11. augusta 2014 ustanovil znalca z odboru stavebníctva, znalca na účely zistenia hodnoty umeleckých vecí (uznesenie z 24. marca 2015) a opätovne nového znalca z odboru stavebníctva na účely zistenia hodnoty stavebných prác a rekonštrukcie (uznesenie z 24. marca 2015). Dňa 19. augusta 2015 znalec predložil znalecký posudok na určenie hodnoty stavebných prác na nehnuteľnosti a súd rozhodoval o výške znalečného.

6. V roku 2016 bol spis na základe dodatkov k rozvrhu práce okresného súdu postupne pridelený 1. marca 2016 zákonnej sudkyňi JUDr. Gabriele Donnerovej, 1. decembra 2016 sudkyňi JUDr. Kataríne Fakanovej a 11. januára 2017 sudkyňi JUDr. Jane Štepánikovej.

7. Od roku 2017 súd nariad'oval pojednávania, boli vypočuté strany, vypočutý znalec (najmä pojednávania 3. apríla 2017, 26. mája 2017, 28. júna 2017, 18. októbra 2017, 9. apríla 2018). Súd uznesením z 1. októbra 2018 ustanovil nových znalcov jednak na vyhotovenie kontrolného znaleckého posudku na zistenie hodnoty stavebných prác a rekonštrukcie (ktoré uznesením zo 6. novembra 2018 zrušil po oznámení znalca, že nie je znalcom v požadovanom odbore, a ustanovil nového znalca, ktorého ustanovenie taktiež pre vyčiarknutie znalkyne zo zoznamu znalcov zrušil 26. novembra 2018 a 19. decembra 2018 ustanovil nového znalca v danom odbore)

a tiež ustanovil znalca z odboru ekonómie a manažmentu na zistenie hodnoty majetku exekútorského úradu a príjmov exekútorskej kancelárie (uznesenie z 1. októbra 2018). Dňa 5. novembra podal sťažovateľ návrh na vylúčenie sudkyne z konania pre jej zaujatosť, 16. novembra 2018 bol spis predložený na krajský súd na rozhodnutie o námietke zaujatosti sudkyne a krajský súd spis vrátil 5. decembra 2018 ako nedôvodne predložený, keďže námietka sa týkala postupu zákonnej sudkyne vo veci. V roku 2019 súd opakovane doručoval spis znalcovi (25. júna 2019, 22. júla 2019, vyzval znalca na prevzatie spisu 20. septembra 2019). Zo súdneho spisu ďalej vyplýva, že kontrolný znalecký posudok k hodnote stavebných prác bol súdu predložený 31. októbra 2020.

8. Uznesením z 19. júna 2020 súd rozhodol o určení výšky znalečného, následne sťažovateľ podal námietku zaujatosti znalca. Okresný súd 17. augusta 2020 predložil vec krajskému súdu na rozhodnutie, ktorý 11. septembra 2020 spis vrátil okresnému súdu z dôvodu, že o vylúčení znalca má rozhodnúť súd, ktorý vec prejednáva. Súd 4. decembra 2020 uznesením rozhodol, že znalkyňa z odboru ekonómie a manažmentu nie je vylúčená z úkonov znalca, a tiež uznesením zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu z 19. júna 2020 o výške znalečného. Spis bol znalkyni zaslaný na vypracovanie posudku 12. apríla 2021. Po urgencii zo strany súdu (13. januára 2022) bol 16. februára 2022 predložený znalecký posudok znalkyne.

9. Na pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili 25. novembra 2022, 16. januára 2023, 18. septembra 2023 a 31. januára 2024, boli prítomné obe strany sporu, boli vypočuté a bola vypočutá znalkyňa. Dňa 14. marca 2024 sťažovateľ podal námietku zaujatosti zákonnej sudkyne. Súd uznesením z 8. apríla 2024 uložil znalkyni doplniť znalecký posudok a udelil súhlas na pribratie konzultanta na účely stanovenia hodnoty majetku.

10. Zo spisu vyplýva, že viacero nariadených termínov pojednávania po náleze ústavného súdu z roku 2012 bolo odročených z dôvodov na strane sťažovateľa (11. decembra 2017, 13. júla 2022, 1. decembra 2023, 15. marca 2024), z dôvodov na strane odporkyne (23. júna 2023) a z dôvodov na strane súdu (16. septembra 2016, 16. februára 2017).

11. Podľa sťažovateľa od vydania predchádzajúceho nálezu ústavného súdu uplynulo už 12 rokov a konanie na mestskom súde nie je do dnešného dňa ukončené. Samotnú dĺžku konania takmer 23 rokov považuje sťažovateľ za exemplárny príklad prietáhov v konaní. Zdôrazňuje, že súd aj po rozhodnutí ústavného súdu pokračoval v neefektívnej činnosti, keď vykonal ďalšie množstvo pojednávania a zmätočne nariadil znalecké dokazovanie, čo ale naďalej nevedlo k rozhodnutiu vo veci samej. Namíeta, že súd napriek právnej úprave v § 184 Civilného sporového poriadku odročoval pojednávania na neurčito, prietahy v konaní nastali tiež pri vypracovaní a odosielaní uznesení o ustanovení znalcov. Súd ustanovoval za znalcov osoby, ktoré následne oznámili, že nie sú znalcami v požadovanom odbore, prípadne, že znalecký posudok nemôže vypracovať ustanovený znalec, ale len znalecká organizácia, súd zároveň ustanovil v roku 2018 za znalkyňu osobu, ktorá bola v roku 2009 vyčiarknutá zo zoznamu znalcov. Taktiež namíeta nesprávny procesný postup súdu pri rozhodovaní o námietke zaujatosti znalkyne, čo spôsobilo prietahy v konaní.

12. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, sťažovateľ zastáva názor, že nejde o právne alebo fakticky zložitú vec. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľa uvádza, že niet takej závažnej okolnosti, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Tvrdí, že reagoval riadne a včas na každú výzvu

súdu a zúčastňoval sa nariadených pojednávanií, pravidelne sa zaujímal o stav konania, opakovane sa oboznamoval so stavom konania nahliadaním do súdneho spisu. Zdôraznil, že predmetom konania je vyporiadanie majetku s jeho bývalou manželkou, pričom sťažovateľ dodnes nemôže túto životnú kapitolu uzavrieť.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

13. K ústavnej sťažnosti sa po prijatí veci na ďalšie konanie vyjadrila predsedníčka mestského súdu, ktorá uviedla, že prekážky na strane súdu mohli vzniknúť v súvislosti s tzv. covidovou pandémiou v rokoch 2020 – 2022 a realizáciou sťahovania v rámci tzv. súdnej reformy v období od apríla do septembra 2023, a to konkrétne z dôvodu balenia spisov, prípravy a realizácie sťahovania a následného vybaľovania spisov. Rovnako poukázala na to, že vzniknutá situácia nastala už v predchádzajúcom období a jej vyriešení nepomohla ani tzv. súdna reforma, na základe ktorej boli existujúce spisy prerozdelené medzi nedostatočný počet sudcov a zamestnancov súdu. Aj napriek maximálnej snahe celého súdneho aparátu nie je reálne možné vybaviť všetky reštančné spisy naraz, resp. v lehote, ktorá by nezasiahla do práva na spravodlivý proces účastníkov.

14. Zákonný sudca Mgr. Filip Müller vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na skutočnosť, že spis fyzicky prevzal 21. októbra 2024 a tiež na vysoký počet pridelených spisov. Od posledného nálezu, keď ústavný súd konštatoval prietahy v konaní, súd pravidelne vo veci konal, konali sa pojednávania a bolo vykonané znalecké dokazovanie, i keď došlo k pochybeniam pri ustanovovaní znalcov. Poukázal na to, že zo strany sporových strán nebola poskytnutá dostatočná súčinnosť pri výbere znalcov, nestanovili presne, z akého odboru mali byť znalci vybraní, pričom sťažovateľ bol na uvedenie mien znalcov výslovne vyzvaný. Taktiež poukázal na to, že sťažovateľ bezdôvodne namietal ustanovenú znalkyňu Pecníkovú (č. l. 889). Sťažovateľ súdu navrhol vypočítať znalcov, čo súd aj vykonal na pojednávaniach 25. novembra 2022, 16. januára 2023 a 18. septembra 2023, od vyhotovenia znaleckých posudkov sťažovateľ však z dôvodu nespokojnosti s ich závermi tieto znalecké posudky namieta, podáva sťažnosť na znalkyňu a podal návrh na prerušenie konania do skončenia disciplinárneho konania so znalkyňou Pecníkovou. Zákonný sudca poukázal aj na odvolanie sťažovateľa, ktoré podal proti uzneseniu, ktorým sa znalkyni uložilo doplniť znalecký posudok a bol jej udelený súhlas s pribratím konzultanta. Sťažovateľ tiež podal dve bezdôvodné námietky zaujatosti voči sudkyni JUDr. Štepánikovej, ktoré spočívali iba v procesnom postupe. Zdôraznil, že aj správanie sťažovateľa malo vplyv na celkovú dĺžku konania, jednak jeho žiadosťami o odročenie pojednávanií z dôvodu práceneschopnosti, ako aj procesnými návrhmi pre nespokojnosť s výsledkom znaleckého dokazovania.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu

týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

16. Ústavný súd vo svojej judikatúre pravidelne zdôrazňuje, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K tomu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu, prípadne k nemu môže dôjsť aj iným zákonom predvídaným spôsobom nastoľujúcim právnú istotu.

17. Pri hodnotení, či došlo k porušeniu predmetných práv, ústavný súd v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva berie do úvahy i) zložitosť veci vrátane povahy sporu a jeho významu pre účastníka konania; ii) správanie účastníka konania a iii) postup súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

18. Predmetom napadnutého konania je návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Takéto konania tvoria súčasť bežnej rozhodovacej činnosti súdov. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že ide o skutkovo zložitejšiu vec, keďže predmet konania sa týka aj majetku exekútorského úradu a príjmov exekútorskej kancelárie, ktorých hodnotu súd považoval za potrebné ustáliť znaleckým dokazovaním, rovnako bolo vykonané aj znalecké dokazovanie pre účely zistenia hodnoty stavby a rekonštrukčných prác, ako aj znalecké dokazovanie pre účely zistenia hodnoty umeleckých diel. Skutková zložitosť v tomto ohľade mala vplyv na celkovú dĺžku konania.

19. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v konaní, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ svojím prístupom taktiež prispel k doterajšej dĺžke konania. V tejto súvislosti je potrebné zohľadniť uplatňovanie procesných prostriedkov ako námietok zaujatosti či opravných prostriedkov proti procesným rozhodnutiam súdu. Je nepochybne právom sťažovateľa využívať všetky dostupné prostriedky na uplatnenie a bránenie svojich práv, na druhej strane musí sťažovateľ počítať s tým, že o jeho podaniach je potrebné rozhodnúť v určitom primeranom časovom rámci, čo v konečnom dôsledku môže predlžovať celkovú dĺžku konania. Rovnako ústavný súd prihliadol aj na skutočnosť, že sťažovateľ opakovane žiadal o odročenie nariadených pojednávaní z dôvodov na jeho strane (11. decembra 2017, 13. júla 2022, 1. decembra 2023, 15. marca 2024). Mieru, akou sťažovateľ prispel k celkovej dĺžke konania, ústavný súd zohľadnil pri určení výšky priznaného primeraného zadosťučinenia.

20. Napokon ústavný súd hodnotil postup súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v konaní, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti a obsahu súdneho spisu v predmetnej veci.

21. Po preskúmaní obsahu súdneho spisu za posudzované obdobie po predchádzajúcom náleze ústavného súdu ústavný súd konštatuje, že od augusta 2012 do decembra 2015 (viac ako 3 roky a 4 mesiace) súd vykonával predovšetkým úkony súvisiace s ustanovovaním znalcov, komunikoval so znalcami a rozhodoval o výške znalečného a poriadkovej pokute v súvislosti s vykonávaním znaleckého dokazovania. Obdobie od februára 2016 do apríla 2017 (vyše roka) je poznačené nečinnosťou súdu. Od apríla 2017 do apríla 2018 súd nariaďoval pojednávania, avšak od 10. augusta 2018 do júla 2022 (takmer 4 roky) súd opätovne riešil primárne len ustanovovanie znalcov, doručovanie spisu znalcom, rozhodoval o znalečnom o opravných prostriedkoch strán proti rozhodnutiam týkajúcim sa znaleckého dokazovania. Po roku 2022 súd

konal v merite veci, nariad'oval pojednávania, uskutočnilo sa pojednávanie 25. novembra 2022, 16. januára 2023, 18. septembra 2023, 31. januára 2024. Viaceré nariadené pojednávania boli odročené na žiadosť strán konania (pojednávania nariadené na 13. júl 2022, 23. jún 2023, 1. december 2023, 15. marec 2024).

22. K postupu mestského súdu v napadnutom konaní ústavný súd preto predovšetkým uvádza, že konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva sťažovateľa trvá celkovo už vyše 23 rokov, pričom už v roku 2012, t. j. pred dvanástimi rokmi, ústavný súd konštatoval prietahy v konaní a uložil súdu príkaz konať bez zbytočných prietahov. Celkovo mestský súd v posudzovanom období od roku 2012 takmer 8 rokov riešil výlučne procesné úkony s cieľom zabezpečenia vykonania znaleckého dokazovania a jeho postup bol poznačený obdobím nečinnosti, ako aj procesnými pochybeniami, ktoré spôsobili ďalšie predĺženie konania. Doterajšia dĺžka konania nebola v podstatnej miere ovplyvnená správaním sťažovateľa ani skutkovou zložitou veci, ale predovšetkým neefektívnym postupom súdu, ktorý nesmeroval sústredene k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Pokyn konať bez zbytočných prietahov, ktorý bol mestskému súdu uložený ústavným súdom, tak nebol celkom zjavne dodržaný, keď do dňa podania ústavnej sťažnosti nebola sťažovateľova právna neistota odstránená a o jeho veci nebolo po 23 rokoch vedenia konania rozhodnuté ani na súde prvej inštancie.

23. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (bod 1 výroku nálezu).

24. Keďže príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov už ústavný súd vyslovil v náleze sp. zn. III. ÚS 45/2012 z 1. augusta 2012, k opätovnému príkazu v prejednávanej veci nepristúpil a v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadost'účinenia

25. Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva.

26. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'účinenia. Ústavný súd prihliadol na celkovú dĺžku konania, zohľadnil predmet a povahu sporu, skutkovú zložitost' veci, správanie a význam sporu pre sťažovateľa, okolnosti veci a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadost'účinenie 8 000 eur, ktoré je mu mestský súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'účinenia ústavný súd návrhu sťažovateľa nevyhovel.

V.
Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 713,96 eur.

28. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je vo výške 343,25 eur a náhrada výdavkov je vo výške 13,73 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu predstavuje 713,96 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2025

Robert Šorl
predseda senátu